

«Сейфуллин оқулары – 18: « Жастар және ғылым – болашаққа көзқарас» халықаралық ғылыми -практикалық конференция материалдары = Материалы международной научно-практической конференции «Сейфуллинские чтения – 18: « Молодежь и наука – взгляд в будущее» - 2022.- Т.І, Ч.IV. - Б. 143-146

УХАНЬ ҚАЛАСЫНЫҢ МЫСАЛЫНДА ЖЕКЕ ТҰРҒЫН ҮЙДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ СӘУЛЕТТІК-ЖОСПАРЛАУ ПРИНЦИПТЕРІ

*Даутова А.С., 2 курс магистранты
С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Нұр-Сұлтан қ.*

Қазіргі уақытта жеке тұрғын үйлерге сұраныс үлкен, бұл қала сыртындағы да, қала ішіндегі құрылысқа қатысты. Қазіргі заманғы азаматтар көп қабатты ғимараттарда емес, жеке тұрғын үйде тұруды жөн көреді.

Өзге елдердің тәжірибиесі көрсеткендей, аумақтың табиғи ерекшеліктерін, дәстүрлі және заманауи материалдар мен техниканы қолдана отырып, қалалық жерлерде жеке жобаларға сәйкес салынған, жеке ғимараттардың қосылуы оларға ерекше сәулеттік экспрессивтілікті береді.

Аз қабатты құрылыс аудандарында жайлы өмір сүру үшін тексерілген және ыңғайлы құрылыс тұжырымдамалары болуы қажет. Сондай-ақ, аз қабатты аудандардың көлікке қол жетімділігін қамтамасыз ету және байланыс құнын азайту мәселерін қарастыру маңызды. Аз қабатты құрылысқа деген сұраныс жыл сайын артып келуде және қазақстандықтарға қол жетімді және жайлы баспана беру - Қазақстан Республикасы үкіметінің басты міндеттерінің бірі болып табылады.

Ғасырдың екінші жартысында Азия құрлығы урбандалу деңгейі бойынша әлемнің басқа бөліктеріне қарағанда басым озды. Қытай азиялық экономиканың ең әсерлі бөлігіне айналып, құрылыс пен сәулет өнерінің әлемге қуатты таралуын көрсетті. Сонымен бірге сәулет өнері әдістерінің жаһандану үрдісі күшейіп, дәстүршілдік пен ұлттық бірегейлендіру тенденцияларын шетке ысырды. Бірақ технологиялық прогресс пен халықаралық қатынастардың дамуы ынталандырған ұлттық мәдениет пен халықаралық тенденцияларды синтездеудегі жемісті ізденістер сұрағы туындауда. Қазіргі уақытта Орталық Азияда жұмыс істейтін батыс еуропалық және американдық сәулетшілердің саны айтарлықтай өсуде және олардың «архитектуралық стильдерін» енгізудің тәрбиелік маңыздылығына деген сенімі, жасаған құрылымдарды жергілікті сәулетке органикалық түрде енгізу пікіріне ауыстырылған болатын. Осының мысалында Қытай мемлекетінің жаңа архитектурасы, дизайн және құрылыс технологияларын, біздің еліміздің құрылыс саласында қолдануына көз көрдік.

Қытай мемлекетінің (ҚХР) сәулет-құрылыс саласы әлемдегі ең ежелгі және ерекше құрылыстарының бірі болып табылады. Ол дәстүрлігімен, ерекше табандылығымен ерекшеленеді. 5000 жылдан астам уақыт бұрын пайда болған және бүкіл феодалдық кезеңнен өткен құрылыс-сәулет

технологиялары бүгінгі күнге дейін сақталып, әр күн сайын жаңа бағыттарында өзін табуда. Сондықтан қазіргі Қытайдағы құрылыстың даму ерекшеліктерін және оның сәулетін зерттеу бүгінгі күннің өзекті тақырыбына жатқызуға болады [3].

2020-2021 жылдар аралығында өткен статистика бойынша, жеке құрылыстың үлесі тұрғын үй құрылысындағы жалпы көлемінің 60-65% құрайды. Мұндай үйлердегі жайлылық деңгейі қалалық пәтерлерге қарағанда әлдеқайда жоғары. Бұл ең алдымен табиғи ортамен, табиғи аймақтарымен, саябақтармен байланысты.

1-ші сурет. Қазақстандағы 2020-2021 жж. аралығындағы тұрғын үй мәселесінің статистикасы

Қазіргі сәулет өнерінде бірнеше негізгі табиғатты біріктіретін сәулет принциптері қолданылады. Олар:

- 1) сәулет өнерінің табиғи ландшафтымен үйлесуі, табиғатқа сәйкес келетін пішіндер, масштаб, материалдарды таңдау;
- 2) ішкі кеңістіктердің сыртқы табиғи ортамен байланысы, жеке микроклиматы бар жабық атриумдар;
- 3) «шатыр бақтары» - қоршаған ортаға әсері;
- 5) экологиялық таза табиғи материалдарды пайдалану.

Жеке тұрғын үй мен көп қабатты тұрғын үйлердің сәулеттік-құрылыс тәжірибесі алуан түрлі және бұл уақыт аспектісіндегі типологияның қалыптасуымен байланысты. Қазіргі кезде, сәулетшілердің ізденіс мәні тәсілдердің жаңалығында емес, формалардың авангардылығында емес, ыңғайлылықтың болуында.

2-ші сурет. Авангард стиліндегі жеке тұрғын үй

3-ші сурет. Минимализм және органикалық архитектура стиліндегі жеке тұрғын үй

Хубэй провинциясындағы Ухань қаласы 湖北省武汉市 (Қазақстан Республикасының сәулет және қала құрылысымен салыстырғанда) 1960 жылдардан бастап қазіргі заманғы қытай сәулет нысандары мен сәулет-қалалық тәжірибелері бойынша салынды [1, 2].

Қытай сәулетінде ұйымдастырудың негізгі қағидасы қала құрылысының жаңалығы болып табылады. Азия континентіндегі бос кеңістіктің жетіспеушілігімен, әр қаласында қосымша орын іздеуі өзекті мәселе. Жыл сайын Азия мемлекеттері болашақ қала проблемаларын шешудің мүмкін жолдарын көрсетуде және әлемдік қоғамдастықта қаланы үнемі қайта шоғырландыруға әкелетін қолданыстағы қалалық кеңістікті ғана емес, сонымен қатар қалаларды дамытудың болашағы бар мүмкіндіктерін қарастыруда [4].

Энергияны үнемдеудің пассивті жүйелеріне жатқызатын әдістерді ежелден қолдана отырып, экономика деңгейін реттеп, инженерлік-технологиясын дамытты. Өткен ғасырдың соңында жаңартылатын энергия көздерін пайдалану концепциясы қазіргі таңда құрылыс саласында қолдануда. Соның арқасында энергия шығыны 25-30% азайды.

4-ші сурет. Энергияны үнемдейтін тұрғын үй

Қолданыстағы технологияларын талдап, келесі шешімдерді қарастыру:

1) құрылыс кезінде аумақтың климаттық факторларын кешенді талдау және ескеру;

2) ағашты пайдалану - ғимараттарды салу үшін энергияны үнемдейтін, қол жетімді және жаңартылатын материал қолдану;

3) көпжылдық тәжірибеге сүйене отырып, оның ішінде жылуды сақтау және тұрғын үйдің оқшаулануын қамтамасыз ету үшін, ғимараттың түбегейлі нүктелеріне бағдарланған ғарыштық жоспарлау шешімдерін жүргізу [5];

4) ғимараттардағы ыңғайлы микроклиматты қолдайтын жобалық шешімдер жүргізу, уақыт бойынша салыстыру;

5) ғимараттарды жылыту және олардағы жылуды сақтау үшін бұрын жасалған инженерлік шешімдерді қарастыру.

Қорытындылай келе, ескі сәулет-құрылыс шеберлердің әдістерін зерттеу қазіргі заманғы дизайн және құрылыс тәжірибесінде үлкен маңызға ие екендігін атап өтеміз, өйткені ресурстарды тиімді пайдалану сәулеттік шешімдер сапасының негізгі көрсеткіштерінің бірі болып қала береді.

Сәулет қосымшаларын зерттеу мен енгізудің және Қазақстандағы жеке тұрғын үйлер мен көп қабатты тұрғын үйлерді салудың кейбір аспектілерін игерудің маңыздылығы мен қажеттілігін түсіндіреді.

Қазақстандық сәулетшілер, өзге ұлт елдердің тәжірибесін қолдана отырып, еліміздегі сәулеттік нысанды дамытудың жаңа қағидаларын қалыптастыруды трамплин ретінде қарастырып, сонымен қатар мәдени іс-әрекеттегі нақты тәжірибенің өміршендігін растайды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1 Иванова, А. П. *К вопросу изучения архитектурного наследия г.Харбина : «Китайское барокко»* / А. П. Иванова, Н. П. Крадин // Вестник Тихоокеанского государственного университета. — 2014. — № 4(35). — С. 31–40.

2 Лазарев, Г. З. *Архитектура Кумая* / Г. З. Лазарев // Всеобщая история архитектуры. В 12 т. / гл. ред. Н. В. Баранов, 2021. —С. 121-128.

3 Bremner, G. A. *Fabricating justice: conflict and contradiction in the making of the Hong Kong Supreme Court, 1898–1912* / G. A. Bremner // Harbin to Hanoi : The

Colonial Built Environment in Asia 1840 to 1940 / eds. L. Victoir, V. Zatsépine. — HongKong : Hong Kong University Press, 2013. — P. 151–180. — (Global Connections /ed

Электрондық ресурстар:

4 Fujian Tulou [Электрондық ресурс] : сайт // World Heritage List / UNESCO. —: <http://whc.unesco.org/en/list/1113>.

5KaipingDiaolou and Villages [1] :сайт // World Heritage List / UNESCO. — <http://whc.unesco.org/en/list/1112>.